

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΠΟΥΤΙΝ:

Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΨΥΧΡΟΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, Η «ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΚΩΣΗ» ΚΑΙ Η «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΥΠΕΡΟΨΙΑ»

Η κρίση στην Ουκρανία φαίνεται ότι παρατείνεται και επιτείνεται, όσο δεν επιτυγχάνεται μια συμβιβαστική διπλωματική λύση που θα αφήσει τη Ρωσία, τη Δύση και την Ουκρανία έστω και σχετικά «ικανοποιημένες». Η κρίση δεν πρόκειται να εκτονωθεί αν δεν αποκατασταθεί κάποια «στρατηγική ισορροπία» αμοιβαίων κερδών και υποχωρήσεων, κάτι το οποίο δεν είναι βέβαιο αν η «στρατηγική υπεροψία» του Προέδρου Πούτιν τον αφήνει να το καταλάβει. Η Ρωσία έχει ξεκαθαρίσει ότι δεν θα συνεχίσει να διαπραγματεύεται επ' αόριστο. Μία περιορισμένου σκοπού και κλίμακας στρατιωτική ενέργεια είναι επίσης δυνατή και πιθανή. Πόσο εφικτό και χρήσιμο όμως είναι κάτι τέτοιο για τους σκοπούς του Προέδρου Πούτιν;

Είναι ξεκάθαρο από την αρχή ότι η κρίση αυτή δεν γίνεται απλώς για την Ουκρανία, ούτε μόνο για την αναχαίτιση της πιθανότητας ένταξης της χώρας αυτής στο ΝΑΤΟ και την ΕΕ. Αφορά στην αναθεώρηση και αναβάθμιση της θέσης της Ρωσίας στην Ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφαλείας και την Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια τάξη πραγμάτων. Μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου, οι ΗΠΑ και οι Ευρωπαίοι σύμμαχοι τους σχεδίασαν για την Ευρώπη και τη Δύση γενικότερα, μια αρχιτεκτονική ασφαλείας η οποία αγνοούσε τη Ρωσική παρουσία, τις πολιτικές της θέσεις, τις απαιτήσεις ασφαλείας της και τη σφαίρα επιρροής της, όπως την είχε διαμορφώσει και επιβάλλει η πάλαι ποτέ κραταιά Σοβιετική Ένωση, της οποίας ο Πούτιν θεωρεί ότι η διάδοχος είναι η Ρωσία.

Με ένα ανεπίσημο υπόδειγμα Συμφωνίας που δόθηκε σε έναν Αμερικανό διπλωμάτη τον περασμένο Δεκέμβριο στη Μόσχα, η Ρωσική κυβέρνηση ζήτησε **(α)** τον μόνιμο τερματισμό της επέκτασης του ΝΑΤΟ προς ανατολάς, **(β)** το μόνιμο πάγωμα της επέκτασης των στρατιωτικών δυνατοτήτων του ΝΑΤΟ (βάσεις, οπλικά συστήματα κλπ) στις πρώην χώρες που ήταν υπό την επιρροή της ΕΣΣΔ (Σύμφωνο της Βαρσοβίας), **(γ)** τον τερματισμό της δυτικής στρατιωτικής βοήθειας προς την Ουκρανία και **(δ)** την απαγόρευση των πυραύλων μέσου βεληνεκούς στην Ευρώπη. Το μήνυμα ήταν ξεκάθαρο: Αν αυτές οι απειλές δεν επιλυθούν δια της διπλωματικής οδού, το Κρεμλίνο θα αναγκαστεί να καταφύγει σε στρατιωτικές λύσεις. Η Δύση είχε ένα μήνα για να επιλύσει τη διαφορά, αποκλείοντας έτσι τις μακρές και ατελέσφορες διαπραγματεύσεις. Ήταν σε όλους ξεκάθαρο ότι η Ρωσία δεν θέλει το ΝΑΤΟ ή την ΕΕ μέσω της Ουκρανίας στα σύνορα της για λόγους ασφαλείας, όπως δεν θέλει και συγκρίσεις με μια ευημερούσα, δημοκρατική και φυλετικά συγγενή γειτονική Ουκρανία, γεγονός που μπορεί να βάλει ιδέες «έγχρωμης αναταραχής» (πορτοκαλί επανάστασης) στους Ρώσους πολίτες. Η Ουκρανία πρέπει να παραμείνει στη Ρωσική σφαίρα επιρροής, χωρίς ένταξη και δυνάμεις του ΝΑΤΟ ή κεφάλαια και διευκολύνσεις από την ΕΕ.

Όπως ήταν φυσικό, ούτε η Ουάσιγκτον, ούτε η Ευρώπη, ούτε η Ουκρανία υπήρχε περίπτωση να συμφωνήσουν με τις ρωσικές απαιτήσεις, ούτε καν με το ενδεχόμενο συμφωνίας ΗΠΑ-Ρωσίας γεγονός που θα άφηνε την Ευρώπη στο περιθώριο. Καμία αμερικανική ή ευρωπαϊκή κυβέρνηση δεν πρόκειται να δώσει δικαίωμα λήψης αποφάσεων στη Ρωσία στο εσωτερικό και στις διεθνείς σχέσεις της, και κανένας διεθνής Οργανισμός δεν θα εκχωρήσει βέτο των αποφάσεων του στη Μόσχα. Οι ΗΠΑ δεν θα αφήσουν τη διαμάχη με τη Ρωσία στην Ουκρανία να διασπάσει τον Διατλαντικό δεσμό και το NATO ή να αποτελέσει υπόδειγμα για μια μελλοντική κρίση με την Κίνα για την Ταιβάν ή με το Ιράν για τη Μ. Ανατολή. Ο Πρόεδρος Μπάιντεν προχώρησε στην εκτέλεση του νέου αρχηγού του ISIS για να ξεπεραστούν οι εικόνες ντροπής στο Αφγανιστάν και προσδοκά να αποκομίσει πολιτικά οφέλη από την αναχαίτιση των Ρώσων ενώ οι περισσότερες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν στο εσωτερικό τους «εθνικιστικές παραφυάδες» συχνά χρηματοδοτούμενες από τον ίδιο τον Πούτιν. Παρόλα αυτά, οι ΗΠΑ δήλωσαν ότι δεν θα εμπλακούν στρατιωτικά στην Ουκρανία, το NATO δεν επεμβαίνει σε χώρες μη μέλη όπως η Ουκρανία, και οι Ευρωπαίοι δήλωσαν ότι θα περιορίσουν τις αντιδράσεις τους σε οικονομικές κυρώσεις. Ο Πούτιν κράτησε το «πάνω χέρι», ανέπτυξε τις στρατιωτικές δυνάμεις του στα σύνορα και αποκατέστησε ξεκάθαρη και απόλυτη «κυριαρχία στην κλιμάκωση» (escalation dominance). Αυτό ενδεχομένως του έδωσε μια αίσθηση «στρατηγικής υπεροψίας» που μπορεί να τον οδηγήσει σε λάθος εκτιμήσεις και αποφάσεις. Είναι σίγουρα κατανοητή αν και ίσως όχι θεμιτή ή αποδεκτή η προσπάθεια του να αναθεωρήσει και να αναβαθμίσει την παγκόσμια θέση της χώρας του, το status της ως Παγκόσμια Πυρηνική Υπερδύναμη και την παγκόσμια πολιτική και οικονομική επιρροή της. Όχι όμως σε βάρος γειτονικών χωρών.

Ο Πούτιν θεωρεί, ότι η Δύση την παρούσα στιγμή, είναι αδύναμη. Ο ίδιος έχει αντιμετωπίσει τέσσερα κύματα επεκτάσεων του NATO, πέντε Αμερικανούς προέδρους και την αποχώρηση των ΗΠΑ από όλες τις συνθήκες ελέγχου πάσης φύσεως πυραύλων και δυνάμεων στη Ευρώπη. Θεωρεί τις ΗΠΑ και την Ευρώπη σαν αναξιόπιστους συνομιλητές, πιστεύει ότι μπορεί να εργαλειοποιήσει την ενέργεια και να απορροφήσει τις οποιεσδήποτε οικονομικές κυρώσεις από ΗΠΑ και ΕΕ σε συνεργασία με τον «νέο καλύτερο του φίλο», την Κίνα. Το 2008 αντιμετώπισε δυναμικά την επέκταση της Δύσης στην Γεωργία. Για το ίδιο, η Ουκρανία είναι το τέλος των υποχωρήσεων και έχει σε αυτό την υποστήριξη της ρωσικής κοινής γνώμης για την αποκατάσταση του ρωσικού ρόλου στην παραδοσιακή ζώνη επιρροής της Ρωσικής αυτοκρατορίας και της ΕΣΣΔ, αλλά και στο παγκόσμιο γεωπολιτικό και γεωοικονομικό γίγνεσθαι. Είναι η ανάπτυξη στρατιωτικών δυνάμεων ένδειξη εργαλειοποιημένης προβολής ισχύος (ένα show δηλαδή) ή μια ένδειξη ξεκάθαρης απόφασης καταφυγής στη στρατιωτική βία, αν αυτό απαιτηθεί;

Αν όμως η Ρωσία εκτελέσει έστω και περιορισμένης κλίμακας ή σκοπού στρατιωτική ενέργεια, η «επόμενη μέρα» θα είναι δύσκολη όποια και αν είναι η εξέλιξη της. Στρατιωτικές, πολιτικές και οικονομικές κυρώσεις σε βάρος της Ρωσικής οικονομίας, της τεχνολογίας, της προσωπικής του παρουσίας, της παρουσίας του στενού πολιτικού και κυβερνητικού του κύκλου αλλά και των «ολιγαρχών» που είναι «κοντά του» και δραστηριοποιούνται σε παγκόσμια κλίμακα, θα

πλήξουν τη Ρωσία στο σύνολο της. Παράλληλα, θα τρωθεί σημαντικά το ρωσικό παγκόσμιο κύρος και η επιρροή της και θα δημιουργηθεί διεθνώς μια δυσχερή κατάσταση για τον ίδιο και τη χώρα του. Παρόλο που όπως όλοι οι αυταρχικοί ηγέτες πιστεύει και επενδύει μόνο στην Σκληρή Ισχύ, το ρωσικό αφήγημα θα βρεθεί σε εξαιρετικά δυσχερή θέση, ιδίως απέναντι στην Ήπια Ισχύ της ΕΕ απέναντι στις χώρες εκτός Ευρώπης. Θεωρεί ενδεχομένως ότι όλα αυτά μπορεί να τα διαχειριστεί με επιτυχία. Μπορεί πραγματικά ή είναι αυτό ένα ακόμα δείγμα της στρατηγικής του «υπεροψίας»; Ο πόλεμος θα μεταφερθεί στα ράφια των σούπερ μάρκετ, στις γραμμές παραγωγής των βιομηχανιών του, στις τραπεζικές του συναλλαγές και στο ισοζύγιο πληρωμών. Με ένα στρατό περιφερειακής δύναμης και μια οικονομία στο μέγεθος της Ιταλίας, δεν μπορεί να προσποιηθεί ότι είναι ίδια με την κραταιά ΕΣΣΔ που προκαλούσε ανοικτά τη Δύση. Η Ρωσία ασφαλώς είναι πυρηνική υπερδύναμη, με ισχυρές Ένοπλες Δυνάμεις και έχει την πρωτοβουλία και την «κυριαρχία στην κλιμάκωση» στην παρούσα κρίση και περισσή, μερικώς ανεδάφικη κατά τη γνώμη μου, «στρατηγική υπεροψία». Και εδώ εγκυμονεί το ενδεχόμενο στρατηγικό του λάθος: Η υποτίμηση και ο εσφαλμένος υπολογισμός των δυνατοτήτων της Δύσης (miscalculation) και των κρατών που την αποτελούν με ισχυρό πυρήνα τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία και τώρα πλέον και τη Γερμανία, την Ιταλία και την Ισπανία, δεν ωφέλησαν ούτε την Πρωσία το 1914-18, ούτε τον Χίτλερ στον Β΄ΠΠ, ούτε την ΕΣΣΔ στο Ψυχρό Πόλεμο, ούτε και τον Σαντάμ Χουσεϊν στους Πολέμους του Κόλπου.

Η βοήθεια της Κίνας στην οποία στηρίζεται για τους υδρογονάνθρακες, το εμπόριο και το χρηματοπιστωτικό σύστημα, την οικονομία και την υψηλή τεχνολογία δεν θα είναι δωρεάν. Η Κίνα είναι το ίδιο απολυταρχική με τη Ρωσία αλλά και το ίδιο (αν και με άλλες μεθόδους) αποφασισμένη και φιλόδοξη να ανέβει την παγκόσμια κλίμακα. Η θέση που του επιφυλάσσει η ανερχόμενη και επιθετική Κίνα είναι χωρίς αμφιβολία, αυτή της δεύτερης περιφερειακή θέσης.

Οι επόμενες μέρες θα δείξουν αν η «στρατηγική υπεροψία» του Πρόεδρου Πούτιν θα τον οδηγήσει σε μια δυναμική μορφή σύγκρουσης στο πεδίο, από την οποία πιστεύω ότι δεν μπορεί να βγει τελικά κερδισμένος μακροπρόθεσμα, ή θα επιτύχει έστω και σε κάποιο σημαντικό ποσοστό να ανακτήσει αυτά που θεωρεί ότι έχασε η χώρα του το 1990 όταν ολοκληρώθηκε ο Ψυχρός Πόλεμος. Σε κάθε περίπτωση είτε με στρατιωτική εμπλοκή είτε με αμοιβαίες υποχωρήσεις και συμφωνίες σκοπιμότητας, τίποτα δεν θα είναι το ίδιο και η επόμενη μέρα της Ουκρανικής κρίσης θα είναι μια «διαφορετική μέρα» για όλους.